

**МЕЛІТОПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ БОГДАНА ХМЕЛЬНИЦЬКОГО**

ПРИРОДНИЧО-ГЕОГРАФІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

КАФЕДРА ІСТОРІЇ ТА АРХЕОЛОГІЇ

Назва курсу	Історія української церкви <i>вибірковий</i>
Ступінь освіти Бакалавр Освітня програма	бакалавр 014 Середня освіта. Історія 032 Історія та археологія
Рік викладання/ Семестр/ Курс (рік навчання)	2024-2025/ не парний
Викладач	Гудзь Віктор Васильович
Профайл викладача	http://geo.mdpu.org.ua/prirodnicho-geografichnij-fakultet/kafedra-istoriyi/sklad-kafedri-istoriyi/gudz-viktor-vasilovich/
Контактний тел.	0673266430
Е-mail:	gudz_viktor@msspu.edu.ua
Сторінка курсу в ЦОДТ МДПУ ім. Б.Хмельницького	https://dfn.mdpu.org.ua/course/view.php?id=1461

Консультації	<p><i>Очні консультації:</i> щочетверга, згідно графіку роботи кафедри історії та археології.</p> <p><i>Онлайн-консультації:</i> через систему ЦОДТ МДПУ ім. Б.Хмельницького.</p>	
2. Анотація до курсу		
<p>Освітній компонент “Історія української церкви” є вибіркоvim курсом передбаченим навчальною програмою, затвердженою до виконання МОН України для здобуття кваліфікаційного рівня бакалавр зі спеціальності 014 Середня освіта. Історія; 032 Історія і археологія. Програма курсу є складовою частиною державного екзамену для студентів, які завершують навчання за рівнем бакалавра історії.</p> <p>Передбачає короткий і змістовний аналіз схеми підготовки студентів згідно навчальної програми з курсу «Хронологія та календарні системи». Лекційні та семінарські заняття допоможуть студентам глибше засвоїти вузлові питання історії української церкви, оперувати спеціальною термінологією, теоріями, концепціями, вивчити основи та особливості різних конфесій в Україні та їх взаємовідносини. На семінарських заняттях студенти оволодівають основами наукового дослідження, навчаються самостійно оцінювати явища та процеси духовного життя в Україні та висловлювати і аргументувати власні думки.</p>		
3. Мета та завдання освітнього компонента		
<p>Мета курсу “Історія української церкви” полягає в тому, щоб сформувати у студентів-істориків знання про історії релігії в Україні; формувати загальнолюдські цінності і культуру поведінки для гармонійного засвоєння цінностей свого народу і загальнолюдських надбань; запобігати поширенню етнічно-конфесійної упередженості й пересудів; плекати культуру міжетнічного спілкування; синтезувати результати інших гуманітарних і природничих наук для глибокого і всебічного пізнання історії та особливостей церковних інституцій в Україні.</p> <p>У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен <i>знати</i>:</p> <ul style="list-style-type: none"> – методи, інструменти дослідження наукових проблем, що відносяться до всіх основних періодів історії Церкви в Україні; – етапи становлення та розвитку української Церкви; – класифікацію конфесій в Україні, критерії, види та їх характеристику; – історію та особливості формування етноконфесійної структури України; – історію запровадження та особливості сучасної календарної системи України; – відносини Церкви і держави в Україні; 		

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен *вміти*:

- застосовувати методи історичного аналізу та синтезу історичних фактів, встановлювати причинно-наслідкові та зв'язки в історичному процесі;
- аналізувати різні фактори життєдіяльності етноконфесійних спільнот в Україні;
- співставляти різні інтерпретації основних понять з історії української Церкви;
- робити висновки на основі аналізу статичних і динамічних характеристик релігійних конфесій в Україні

4. Перелік компетентностей, які набуваються під час опанування освітнім компонентом

Інтегральна компетентність:

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані завдання та практичні проблеми у галузі гуманітарних наук під час професійної діяльності або у процесі навчання, що передбачає застосування певних теорій та методів історичної науки та релігієзнавства і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

Загальні компетентності:

- знання і розуміння предметної області та розуміння професії.
- здатність до абстрактного та аналітичного мислення й генерування ідей;
- уміння дослідження документів, наукових робіт та письмового оформлення результатів;
- знання основних можливостей наукової співпраці, презентуючи свій доробок;
- здатність до розуміння багатоманіття культурного і духовного розвитку світу;

Фахові компетентності:

- здатність знаходити та використовувати інформацію з різних джерел (електронних, письмових, архівних та усних) згідно із завданням, формуючи цю інформацію критично в обґрунтовану розповідь.
- здатність використовувати відповідну термінологію та способи вираження дисципліни в усній та письмовій формах рідною мовою чи іноземною.
- здатність брати участь у дискусіях, користуватися понятійно-категорійним апаратом хронологічної науки, джерелами та довідниковими матеріалами;
- здатність користуватися інструментами інших гуманітарних наук (таких, наприклад, як історія мови, українська література, історія мистецтв, антропологія, політологія, соціологія, філософія, культурологія).
- здатність проектувати і здійснювати освітній процес з урахуванням сучасної соціокультурної ситуації і рівня розвитку особистості

5. Результати навчання:

- здатність до саморозвитку на основі рефлексії результатів своєї професійної діяльності.
- здатність створювати і підтримувати психологічно безпечне освітнє середовище.
- здатність визначати, мати доступ, аналізувати та поєднувати інформацію з різних джерел, документів і текстів для вирішення відповідних історичних завдань;
 - вміння аналізувати хронологічні та історичні процеси, події, факти;
- здатність організувати складну інформацію в логічно послідовній формі.
- здатність подати результати дослідження у формі звіту відповідно до основних канонів дисципліни.
- здатність створювати умови для позитивного ставлення суб'єктів освітнього процесу до соціального оточення і самих себе;
- знати і володіти певним рівнем знання методів, інструментів і проблем, що відносяться до всіх основних хронологічних періодів історії, від історії стародавнього світу до новітньої.

6. Організація навчання курсу

Обсяг курсу

Вид заняття	Загальна кількість годин
Лекції	30
семінарські заняття / практичні / лабораторні	14
самостійна робота	76

Ознаки курсу

Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Вибірковий
1-й семестр	014 Середня освіта.Історія 032 Історія та археологія	2 курс	Нормативна

7. ПОЛІТИКА КУРСУ

Відвідування занять і виконання навчального навантаження студентами. Лекції передбачають системний і послідовний виклад навчального матеріалу. Відвідування лекцій для студентів є обов'язковим.

Відвідування та активна участь студентів у роботі семінарських занять також є обов'язковою умовою успішного складання курсу. Пропонуються наступні форми роботи на семінарських заняттях: виступ, опонування, рецензія, участь

у дискусії. При цьому враховуватимуться лише логічно обґрунтовані виступи, альтернативна теза чи спростування поданої, а не фактична підтримка тези виступаючого, змістовне рецензування та коментар чи доповнення, що дійсно сприятиме розгляду проблеми.

Обов'язковим є написання запланованих письмових (контрольних, самостійних, індивідуальних) робіт.

Вчасно та самостійно виконувати контрольні-модульні завдання та завдання семінарів. Студенти мають інформувати керівництво факультету та викладача про неможливість відвідати заняття. У будь-якому випадку студенти зобов'язані дотримуватися усі строків визначених для виконання усі видів письмових робіт, передбачених курсом.

Академічна доброчесність:

Очікується, що роботи студентів будуть їх оригінальними дослідженнями чи міркуваннями. Відсутність посилань на використані джерела, фабрикування джерел, списування, втручання в роботу інших студентів становлять, але не обмежують, приклади можливої академічної недоброчесності. Виявлення ознак академічної недоброчесності в письмовій роботі студента є підставою для її не зарахування викладачем, незалежно від масштабів плагіату чи обману.

Література. Уся література, яку студенти не зможуть знайти самостійно, буде надана викладачем виключно в освітніх цілях без права її передачі третім особам. Студенти заохочуються до використання також й іншої літератури та джерел, яких немає серед рекомендованих.

7. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
	120	30	14			76		4	4			112
БЛОК 1												
БЛОК I. Зародження та становлення християнства на українських теренах												
Тема 1. Вступ до курсу. Історія християнства	15	4	2			9		1				14

Тема 2. Дохристиянські вірування та прийняття християнства на Русі	15	4	2			9			1			14
Тема 3. Православна церква в умовах різноконфесійної іноземної влади	15	4	2			9			1			14
Тема 4. Християнські церкви в Україні наприкінці XVI- у XVII ст.	15	4	2			9		1				14
Разом за змістовим модулем 1	60	16	8			36		2		2		56
БЛОК 2. Українські церкви в колоніальний період та на сучасному етапі												
Тема 5. Українське християнство у XVIII ст.	15	4				11			1			14
Тема 6. Становище Церкви в Україні у XIX ст.	15	2	2			11			1			14

Тема 7. Релігійне відродження і погром Церкви комуністичним режимом у ХХ ст.	15	4	2			9		1				14
Тема 8. Релігійно-церковне життя у незалежній Україні	15	4	2			9		1				14
Разом за змістовним модулем 2	60	14	6			40		2	2			56
Усього годин	120	30	14			76		4	4			112

8.Теми лекцій

№ з/п	Назва теми лекції та питання, що вивчаються	Кількість годин
1.	Тема 1. Вступ до курсу. Історія християнства 1. Предмет і завдання курсу. Періодизація історії християнської Церкви в Україні 2. Виникнення християнства. Розколи у християнстві та їх наслідки 3. Історія вселенського православ'я	4
2.	Тема 2. Дохристиянські вірування та прийняття християнства на Русі 1. Витоки та зародження слов'янської (української) історичної думки 2. Релігійні вірування та звичаї літописних слов'ян у дохристиянську епоху. 3. Діяльність князя Володимира у запровадженні християнства в Київській Русі. 4. Церковна організація Київської Русі	4
3.	Тема 3. Православна церква в умовах різноконфесійної іноземної влади на українських	4

	землях 1. Православна церква в період татарської навали. Заснування Московської митрополії. 2. Становище православної церкви в Литовсько-Руській державі. 3. «Східна політика» Ватикану на українських землях.	
2.	Тема 4. Християнські церкви в Україні наприкінці XVI- у XVII ст. 1. Створення уніатської (греко-католицької) церкви в Україні та Білорусії. 2. Роль союзу православної церкви і козацтва у відновленні та розвитку церковного життя. 3. Реформи Петра Могили 4. Поширення конфесій раннього протестантизму на Волині та в Закарпатті у XVI-XVII ст.	4
5.	Тема 5. Українське християнство у XVIII ст. 1. Українська церква у складі Московського патріархату: перехід від незалежності до підпорядкування. 2. Початок синодального періоду в історії РПЦ. Петро I і українська Церква. 3. Українські церкви під владою Речі Посполитої у XVIII ст.	4
6.	Тема 6. Становище Церкви в Україні у XIX ст. 1. Українська Церква в умовах самодержавної уніфікації. Теорія «Православ'я, самодержавність, народність» і Україна 2. Основні події в житті Римо католицької Церкви (РКЦ) в Україні у XIX ст. 3. Основні віхи історії Української Греко-Католицької Церкви у XIX ст. 4. Поява менонітів та протестантизм на Півдні України (із 80-х рр. XVIII ст.).	2
7.	Тема 7. Релігійне відродження в Україні і погром Церкви комуністичним режимом у XX ст. 1. Відновлення незалежної Української Автокефальної Православної Церкви (1919/1921-1930 рр.) 2. Післявоєнний розвиток православ'я в Україні (1945-1990). 3. Основні віхи історії Української Греко-Католицької Церкви у XX ст.	4

	4. Протестантство в Радянській Україні	
8.	<p>Тема 8. Релігійно-церковне життя у незалежній Україні</p> <p>1. Місце різних християнських конфесій в процесі національного відродження українського народу</p> <p>2. Сучасний стан українського православ'я. Розкол православ'я та перспективи Української Помісної Церкви</p> <p>3. Українська Греко-Католицька та Римокатолицька церкви</p> <p>4. Протестантизм сучасної України</p>	4
Разом	16	30

9. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми та питання, що вивчаються	Форми контролю	Кількість годин
1	Вступ до курсу. Дохристиянські вірування. Впровадження християнства	Поточний	2
2	Православна церква в умовах іноземної влади на українських землях	Поточний	2
3	Християнські церкви в Україні у XVII ст.	Періодичний	2
4	Українська Церква у XVIII ст.	Модульний	2
5	Становище української православної церкви у XIX ст.	Поточний	0
6	Релігія і Церква України у XX ст.	Періодичний	2
7	Сучасне українське християнство та міжконфесійна політика держави	Поточний	2

8	Вступ до курсу. Дохристиянські вірування. Впровадження християнства	Модульний	2
	Усього годин		14

10. Самостійна робота

№ з/п	Теми і перелік питань, що винесені на самостійне вивчення	Кількість годин
1	Тема 1. Вступ до курсу. Історія християнства	9
2	Тема 2. Дохристиянські вірування та прийняття християнства на Русі	9
3	Тема 3. Православна церква в умовах різноконфесійної іноземної влади на українських землях	9
4	Тема 4. Християнські церкви в Україні у XVII ст.	9
5	Тема 5. Українське християнство у XVIII ст.	11
6	Тема 6. Становище Церкви в Україні у XIX ст.	11
7	Тема 7. Релігійне відродження в Україні і погром Церкви комуністичним режимом у XX ст.	9
8	Тема 8. Релігійно-церковне життя у незалежній Україні	9
	Усього годин	76

11. Принципи і критерії оцінювання роботи студентів на семінарських заняттях

Критерієм успішного проходження здобувачем вищої освіти підсумкового оцінювання є досягнення ним мінімальних порогових рівнів оцінок за кожним запланованим результатом вивчення дисципліни.

Оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти здійснюється відповідно до положення №283 від 29.08.2017 р. «Про бально-накопичувальну систему оцінювання результатів навчання здобувачами вищої освіти у Мелітопольському державному педагогічному університеті імені Богдана Хмельницького».

Оцінювання знань студентів на семінарських заняттях проводиться за 5-ти бальною шкалою. На занятті пропонується якісне оцінювання знань студентів шляхом виставляння балів від «1» до «5». Позначення «0» виставляється студентові за відмову від відповіді на занятті через непідготовленість, що впливатиме на його підсумкову рейтингову оцінку в кінці семестру. Кожен студент зобов'язаний взяти участь не менше як на одній третині семінарських занять, проведених у групі впродовж семестру.

Пропущене заняття або негативну оцінку студент зобов'язаний «відпрацювати» у формі, визначеній викладачем. При цьому може виставлятися оцінка, а попередня не впливатиме на середній бал студента.

Завдання контролю знань студентів під час проведення семінарських занять зводяться до того, щоб:

- виявити обсяг, глибину і якість сприйняття (засвоєння) матеріалу, що вивчається;
- визначити недоліки у знаннях і намітити шляхи їх усунення;
- виявити ступінь відповідальності студентів і ставлення їх до роботи;
- стимулювати інтерес студентів до предмета і їх активність у пізнанні.

Контроль знань студентів під час проведення семінарських занять може відбуватись в наступних **формах**:

- детальний усний аналіз поставлених питань;
- вибіркове усне опитування «з місця»;
- дискусійне обговорення питань;
- індивідуальне розв'язування практичних завдань, проблемних запитань чи завдань;
- фронтальне стандартизоване опитування за картками, тестами протягом 5-10 хв;
- письмова (до 30 хв.) самостійна робота по варіантах тощо.

Критерії поточної оцінки («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно»)

Оцінка «п'ять» ставиться, якщо студент(ка) виявляє глибокі, повні, цілісні, міцні і творчо засвоєні знання програмного матеріалу, усвідомлені уміння і навички, необхідні для роботи в навчальних закладах середньої освіти;

відповідь чітка і завершена, у письмовій роботі не повинно бути помилок. Ознайомлений(а) з найновішими досягненнями сучасної наукової етнологічної літератури, науковими концепціями, та, головне вміє їх використовувати під час відповіді на запитання, вміє ставити під сумнів сталі принципи та ідеї. Знає етнологічну термінологію і наукову періодизацію, володіє понятійним апаратом, відмінно орієнтується в історичній хронології, володіє просторовою компетенцією (інтелектуальні операції, що дають змогу бачити за умовно-площинними зображеннями історичні факти, події та явища); створює розумний баланс між соціальною, економічною, політичною і культурною складовою історії, вміє систематизувати, співставляти, аналізувати, доводити, порівнювати історичний матеріал. Повною мірою володіє історичним критичним мисленням, аналізом (вміти розбивати історичну інформацію на компоненти, розуміючи їх взаємозв'язки та організаційну структуру).

Оцінка «чотири» ставиться, якщо студент(ка) має глибокі і повні знання програмного матеріалу, усвідомлені уміння і навички, здатен (на) щодо їх застосування на практиці; відповідь чітка і практично завершена, у письмовій роботі є незначні помилки. Ознайомлений(а) з найновішими досягненнями сучасної етнології, її науковими концепціями, та, головне вміє їх використовувати під час відповіді на запитання. Знає термінологію і наукову періодизацію, володіє понятійним апаратом, добре орієнтується в історичній хронології, володіє просторовою компетенцією (інтелектуальні операції, що дають змогу бачити за умовно-площинними зображеннями історичні факти, події та явища); створює розумний баланс між соціальною, економічною, політичною і культурною складовою історії, вміє систематизувати, співставляти, аналізувати, доводити, порівнювати історичний матеріал. Достатньо володіє історичним критичним мисленням, аналізом і синтезом. Здатен (на) самостійно, дотримуючись принципів наукової об'єктивності й неупередженості, пропонувати певні способи розв'язання суспільних проблем, що дозволить в умовах неповної (недостатньої) інформації інтегрувати знання для розв'язання власних проблем; будує аргументацію на основі 2-3 доказів, може рецензувати відповіді ровесників. Вміє організовувати пошук, аналіз та інтерпретацію історичних джерел (як українською, так й іноземними мовами); може використовувати сучасні інформаційно-технологічні ресурси у навчальній діяльності.

Оцінка «три» ставиться, якщо у студента (ки) є суттєві помилки в знанні фактичного матеріалу (більше 50%), елементарні уміння і навички; не здатен (на) повною мірою використати знання, уміння і навички на практиці; відповідь не чітка і спрощена, у письмовій роботі є суттєві помилки. Ознайомлений(а) з концептуальними досягненнями етнології та не вміє їх використовувати під час відповіді на запитання, а просто перераховує. Відносно знає термінологію і володіє понятійним апаратом, задовільно орієнтується в історичній хронології, не

достатньо володіє просторовою компетенцією; не вміє систематизувати, співставляти, аналізувати, доводити, порівнювати історичний матеріал. Посередньо володіє історичним критичним мисленням, аналізом і синтезом. До кінця не здатен (на) інтегрувати знання для розв'язання власних та суспільних проблем. Не може переконливо аргументувати, рецензії відповідей ровесників поверхові. Вміє організовувати пошук історичних джерел, але не може їх критично проаналізувати. Не використовує сучасні інформаційно-технологічні ресурси у навчальній діяльності.

Оцінка «два» ставиться, якщо у студента (ки) елементарні знання фактичного матеріалу (до 25%), відсутні уміння і навички, тому не здатен (на) їх використати на практиці; відповідь не змістовна і не доречна, у письмовій роботі є суттєві помилки (більше 75%). Не ознайомлений(а) з досягненнями етнології та не вміє їх використовувати під час відповіді на запитання. **Практично не знає** історичну термінологію (до 25%), незадовільно орієнтується в історичній хронології (до 25%), не володіє просторовою компетенцією; не вміє систематизувати, співставляти, аналізувати, доводити, порівнювати історичний матеріал. Не володіє історичним критичним мисленням, аналізом і синтезом. Не здатен (на) оцінювати суспільні явища, процеси і тенденції в Україні. Відсутня об'єктивна і неупереджена аргументація, самооцінка і оцінка інших. Не вміє організовувати пошук джерел, не може їх критично проаналізувати. Не використовує сучасні інформаційно-технологічні ресурси у навчальній діяльності.

Критерії оцінювання індивідуального завдання (реферат/наукове есе)

1-4 бали	Кейс виконаний незадовільно, оскільки відтворити його зміст самостійно не може, відповідь недолуга, із значними помилками. Немає навичок командної роботи, не бере на себе відповідальність. Захист кейсу спрощений, із значними помилками. Не здійснював (ла) пошук інформації. Відсутня будь-яка аргументація. Відсутні самостійні висновки і синтетичні зв'язки. Не здатен використати наявний матеріал для роботи в школі. ІКТ використано недоречно. Не виявляє усвідомлення необхідності удосконалення професійних якостей.
5-9 балів	Кейс виконано задовільно. Студент може репродуктивно відтворити змісту кейсу, однак у його відповіді є помилки. Відсутні окремі складові кейсу. Може використати наявний у кейсі навчальний матеріал, але його зміст не достатній; відповідь не чітка і спрощена. Здатен (на) по середньо оцінювати етнічні явища, процеси і тенденції в світі, до кінця не здатен (на) інтегрувати знання для розв'язання власних та суспільних проблем. Не може переконливо аргументувати. Вміє організовувати пошук історичної інформації, але не може її критично проаналізувати. Не достатньо використовує сучасні інформаційно-технологічні ресурси під час підготовки кейсу. Визначає роль людського фактора в історії, однак без необхідної аргументації. Не використовує ІКТ і не має синтетичного мислення. Бере пасивну участь у кейс-технології; не застосовує оптимальну стратегію діяльності, не бере на себе відповідальність. Керується моральними та етичними нормами, з повагою і розумінням ставитися до інших світоглядних позицій, враховує гендерний підхід. Демонструє на посередньому рівні здатність використати знання, уміння і навички, необхідні для роботи в навчальних закладах середньої освіти. Може критично ставитися до результатів своєї праці, виявляє певне усвідомлення необхідності удосконалення професійних якостей.
10-15 балів	Кейс виконаний добре. Помилки під час захисту незначні. Є самостійні висновки на основі сформованих ціннісних орієнтирів і принципів наукової об'єктивності й неупередженості, пропонуються певні способи розв'язання суспільних проблем, що дозволяє в умовах неповної (недостатньої) інформації інтегрувати знання для розв'язання власних і суспільних проблем; аргументація є, але не повна (75%). Вміє організовувати пошук, аналіз та інтерпретацію історичної інформації; може використовувати сучасні інформаційно-технологічні ресурси у навчальній діяльності. Може порівнювати й оцінювати діяльність історичних осіб із позиції загальнолюдських та національних цінностей; визначати роль людського фактора в історії, однак не може розкрити внутрішні мотиви й зовнішні чинники діяльності історичних осіб.

	<p>Має певний рівень синтетичного мислення. Бере участь у роботі підготовки і захисту кейсу в межах етики професійних взаємин, застосовує оптимальну стратегію під час захисту, чітко дає відповіді на запитання одногрупників; може приймати рішення на основі сформованих ціннісних орієнтирів. Використовує історико-краєзнавчий матеріал, здатен(на) його пропагувати через просвітницьку діяльність. Керується моральними та етичними нормами, з повагою і розумінням ставитися до інших. Демонструє на достатньому рівні здатність використати знання, уміння і навички, необхідні для роботи в навчальних закладах середньої освіти. Може критично ставитися до результатів своєї праці, виявляє усвідомлення необхідності удосконалення професійних якостей.</p>
16-20 балів	<p>Здатність презентувати власну творчу інтерпретацію (версію, розуміння, оцінку) етнічних явищ на основі захисту кейсу, ставити під сумнів усталені погляди, спростовувати стереотипи, при захисті використовує значний обсяг використаних джерел, висновки самостійні, тези у формі анотації здійснені на високому рівні.</p> <p>Підготовлений у кейсі матеріал здатен використати на практиці; відповідь чітка і завершена. Здатен (на) самостійно на основі сформованих ціннісних орієнтирів оцінювати суспільні явища, процеси і тенденції в Україні, дотримуючись принципів наукової об'єктивності й неупередженості, пропонувати способи розв'язання суспільних проблем, що дозволить в умовах неповної (недостатньої) інформації інтегрувати знання для розв'язання власних та суспільних проблем; будує переконливу аргументацію, рецензує відповіді ровесників. Вміє організовувати комплексний пошук, неупереджений аналіз та інтерпретацію історичної інформації; може використовувати сучасні інформаційно-технологічні ресурси під час підготовки кейсу. Може порівнювати й оцінювати діяльність історичних осіб із позиції загальнолюдських та національних цінностей; визначати роль людського фактора в історії, розкривати внутрішні мотиви й зовнішні чинники діяльності історичних осіб.</p> <p>Може використати інноваційні технології. Має синтетичне мислення. Бере активну участь у кейсі на всіх етапах його підготовки і презентації в межах етики професійних взаємин, формує аргументацію, базовану на здобутих знаннях, демократичних переконаннях і гуманістичних цінностях; застосовує оптимальну стратегію діяльності, бере на себе відповідальність; проводить рефлексію, самооцінку та коригування пізнавальної діяльності; вміє долати труднощі; приймати рішення на основі сформованих ціннісних орієнтирів.</p>

	Демонструє на високому рівні здатність використати знання, уміння і навички, необхідні для роботи в навчальних закладах середньої освіти. Може критично ставитися до результатів своєї праці, бачить шляхи подолання труднощів, виявляє усвідомлення необхідності удосконалення професійних якостей.
--	--

12. Рекомендована література

Основна

1. Гордієнко Д., Клос В., Мицик Ю., Преловська І. Історія Української Православної Церкви. Харків: Фоліо, 2019. 244 с.
2. Державно-конфесійні відносини в Україні: сучасний стан та тенденції розвитку / За ред. В. Д. Бондаренка, І. М. Мищака. Київ: Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2012. 518 с.
3. Діанова Н. М. Історія релігії та церкви в Україні. Навчальний посібник до спеціального курсу для студентів історичного факультету. Одеса, 2019.
4. Історія релігії в Україні: У 10-ти т. / Редкол.: А. Колодний (голова) та ін. К.: Центр духовної культури, 1996 – 2005.
5. Історія релігії в Україні. Навчальний посібник. / за ред. А. М. Колодного, П. Л. Яроцького. К., 1999.
6. Колодний А. Україна в її релігійних виявах. Львів: Сполох, 2005.
7. Крижанівський В.П., Плохій С.М. Історія церкви та релігійної думки в Україні: Навч. посібник: У 3-х книгах. К.: Либідь, 1994.
8. Огієнко І. І. Українська церква: Нариси з історії Української православної церкви. У 2 Т.: Т. 1-2. К., 1993.
12. Релігієзнавчий словник / за ред. А. Колодного, Б. Лобовика. К.: Четверта хвиля, 1996.
13. Федорів Ю. Історія Церкви в Україні. – Львів: «Свічадо», 2001.

Допоміжна

1. Боровський Я. Є. Світогляд давніх киян.- К., 1992.
2. Брайчевський М. Ю. Твори. – К.: Видавництво імені Олени Теліги, 2004. Т.1: Суспільно-політичні рухи
3. Владимир Мономах. Поучения // Літопис Руський. К.: Дніпро, 1989.
4. Власовський І. Нарис історії української православної церкви: В 4-х тт. Вид 2-е. Нью-Йорк; С. Бавид-Брук; К., 1990. Т. 1, 2.
5. Горбаченко Т. Г. Вплив християнства на становлення писемної культури Русі-України: Релігієзнавчо-філософський аспект. – К.: Академія, 2001.

6. Грушевський М. С. Історія України-Руси: В 11 т., 12 кн. / Редкол.: П. С. Сохань та ін. К.: Наукова думка, 1991. – Т. 1. С. 496-539, 572-578; К.: Наукова думка, 1992. Т. 2. С. 40-44.
7. Грушевський М. С. З історії релігійної думки на Україні. К., 1992.
8. Дашкевич Я. Сірійські елементи в релігійному житті України-Русі (IX- XIII ст.) // Історія релігії в Україні. Київ-Львів, 1992.
9. Жуковський А. П. Могила й питання єдності церков. К.: Мистецтво, 1997.
10. Іларіон, митрополит. Дохристиянські вірування українського народу. К., 1990.
11. Історія релігії в Україні / за ред. проф. Б. Лобовика. У 10-ти тт. :
Т. 1. Дохристиянські вірування. Прийняття християнства. К., 1996.
Т. 2: Українське православ'я. / за ред. проф. П. Яроцького. К., 1997.
Т. 3: Православ'я в Україні. / за ред. А. Колодного, В. Климова. К., 1999.
9. Історія релігій в Україні. Науковий щорічник. – Львів: “Логос”, 1991-2007.
10. Історія православної церкви в Україні: Збірка наукових праць. К., 1997.
12. Косик В. Про шляхи розвитку церкви в Україні й Росії (XI – XVI ст.) // Український історичний журнал. 1993. № 2-3.
13. Крисаченко В.С. Україна на сторінках Святого Письма та витяги з першоджерел, що засвідчують процес поширення християнства на теренах України від апостола Андрія до князя Володимира. К.: Наукова думка, 2000.
14. Липинський В. К. Релігія і церква в історії України. К., 1993.
15. П. Могила: Богослов і церковний діяч. К., 1997.
16. Раннее христианство / Редк. Витковский Е. В. и др. Харьков: Фолио, 2001. В 2-х т.
17. Ульяновський В. Церква в Українській державі 1917-1920 рр. (доба Центральної Ради). К. : Либідь, 1997. 198 с.
18. Ульяновський В. Церква в Українській державі 1917-1920 рр. (доба Гетьманату П. Скоропадського) / В. Ульяновський. К. :Либідь, 1998. 310 с.
19. Українська Церква між Сходом і Заходом (За ред. П. Яроцького). К., 1994.
20. Шевченко В. Православно-католицька полеміка та проблеми унійності в житті Русі-України. К., 2001.
21. Шуба О. В. Релігія в етнонаціональному розвитку України: політо-логічний аналіз. Київ: Криниця, 1999. 323 с.
22. Яковенко Н. Паралельний світ. Дослідження з історії уявлень та ідей в Україні XVI-XVIII ст. К.: Критика, 2002.
23. Krawchuk Andrii, Bremer Thomson. Churches in the Ukrainian Crisis. Springer International Publishing AG, 2016. 225 p.

13. Інформаційні ресурси

1. Всеукраїнська Рада Церков і релігійних організацій. URL: <http://www.vrciro.org.ua/ua/>
2. Головащенко С.І. Історія християнства: Курс лекцій. Навчальний посібник. К.: Либідь, 1999. 352 с.: www.twirpx.com/file/719328/
3. Діанова Н. М. Історія релігії та церкви в Україні в національному та європейському контекстах : навч. посіб. для студентів. Одеса: Одес. нац. ун-т ім. І. І. Мечникова, 2019. 252 с. <http://westudents.com.ua/knigi/542-storya-relg-v-ukran-kolodniy-a-m.html>
4. Огієнко І. І. Українська церква: Нариси з історії Української Православної Церкви: У 2 т.: Т. 1-2. К.: Україна, 1993. 284 с.: <http://litopys.org.ua/ohienko/oh.htm>
5. Стельникович С. В. Методичні рекомендації до семінарських занять з освітньої компоненти «Історія релігії та церкви в Україні» для здобувачів другого (магістерсько-го) рівня вищої освіти предметної спеціальності 014.03 Середня освіта (Іс-торія). Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2023. 56 с.
6. Чос Володимир: Історія християнства в Україні: http://www.ereading.club/bookreader.php/1021229/Chos_-_Istoriya_hristiyanstva_v_Ukraini.html
7. Федорів Ю. [Історія Церкви в Україні](https://vk.com/doc-57418649_329937324). Торонто, 1967: https://vk.com/doc-57418649_329937324